

VANN for 40 år siden

Om norsk EF-medlemskap og forurensning fra landbruket

Av John Mikal Raaheim

John Mikal Raaheim er spesialrådgiver i Tekna og redaktør for VANN.

Vann på nett

Som medlem av Vannforeningen kan du søke etter og skrive ut artikler fra tidligere årganger av VANN. De første artiklene i VANN ble publisert i 1966 så det er mye å ta av. Tilbudet er tilgjengelig via foreningens nettside www.vannforeningen.no. I denne spalten finner du smakebiter fra fjerde volum av VANN i 1971.

Enige om norsk medlemskap i Det europeiske fellesskapet

Men først "går vi inn i tiden" rundt årsskiftet 1971/1972. I desember blir Norge og EF enige om en protokoll når det gjelder norsk jordbruks varige særordninger. I januar reiser statsminister Trygve Bratteli rundt til fem EF-land og Storbritannia for å drøfte markedsspørsmål med politiske toppledere. Reisen er en del av avtaleforhandlingene om Norges fremtidige medlemskap i EF og flere andre statsråder er med.

Blant disse er fiskeriminister Knut Hoem, som senere i januar trekker seg fra regjeringen fordi han mener han ikke kan skrive under avtalen med EF. Han mener den ikke gir trygghet for at særrettigheter for norske fiskerier kan opprettholdes etter 1982.

Den 22. januar undertegner allikevel Trygve Bratteli i Brussel en avtale som fastslår at EF-landene, Danmark, Irland, Norge og Storbritannia er enige om at de siste fire landene skal tas opp som medlemmer i Det europeiske fellesskapet.

Jordbunnsforskning og naturforurensning

Professor Jul Låg ved NLH holdt i oktober 1971 et foredrag ved seminar for kurs i planleggingsfag ved NLH. Et sammendrag av dette er tatt inn i VANN nr 4 i 1971.

Lågs innledende poeng var at man til nå hadde vært mest opptatt av skade-

virksomheter ved stofftilføring til luft og vann. Spørsmålet om forurensning av selve jordsmonnet hadde ifølge Låg så langt vært mindre diskutert. Heller ikke hadde jordsmonnets evne til å uskadeliggjøre tilførte uønskede stoffer fått særlig oppmerksomhet.

Han fremholdt i sitt foredrag for planleggerne at "et stort antall prosesser av kjemisk, fysisk og biologisk karakter fører til uskadeliggjøring av uheldige stoffer i jorda". Han viste i foredraget sitt også til funn av områder med naturlig tungmetallforgiftning av jordsmonnet både i Gjøviktrakten, i Østerdalen, på Dovre og Finnmark. Her var vegetasjonen helt borte eller svært sparsommelig. Foreløpig var det flere spørsmål enn svar, og forskningsmidler var en flaskehals på dette området i 1971.

Forurensning fra landbruk og skogbruk

Dette var hovedtema i VANN innunder jul i 1971. I lederen i VANN nr 4 i 1971 var man opptatt av den forskning "som i dag søker avfalls- og forurensningsproduktene innpasset i naturens kretsløp på en mer hensiktsmessig og forsvarlig måte". Man viste til "undersøkelser omkring bruken av landarealer som resipienter for avfall, kloakkslam og lignende".

Praksis til nå hadde vært deponering i vann, vassdrag og sjøområder. I viktige landbruksområder konstaterte man at problemene kunne bli betydelige som en følge av "spredning av naturgjødsel på frosset mark, bruk av handelsgjødsel, utslipp fra surførsilo, halmlutingsanlegg, grisefarmer, pelsdyrkjøkken, potetmel-

fabrikker, brennerier, slakterier, barkfyllinger osv."

Dosent Bengt Rogneruds artikkel tok opp sammenhengen mellom nedbør og avrenning i forhold til å bruke jorda som resipient. Vannbalanseundersøkelser måtte bli et viktig verktøy når man skulle vurdere å gjøre seg nytte av jorda som mottaker av avfallsstoffer. Forsøksleder Gottfred Uhlen ga i sin artikkel en oversikt over vannforurensning fra dyrket mark. Husdyrgjødsel representerte et mye større problem en handelsgjødsel ifølge Uhlen. Han viste til at svenskene hadde innført forbud mot spredning av husdyrgjødsel på tele og snødekt mark, og mente at dette burde kunne "etterleves" også i Norge. Statskonsulent Arne Bylterud presenterte en oversikt over forbruket av plantevernmidler og konstaterte en betydelig vekst i omsetning av DDT i det siste tillatte importåret.

Finansiering av vann og kloakkanlegg

I juni 1971 ble det lagt frem en innstilling med forslag til avgiftsbestemmelser og statsstøtteordninger for vann- og kloakkanlegg. Denne er referert fylldig i nr 4 av VANN i 1971. Forslaget innebar at kommunene ble pålagt å sørge for at brukere av fast eiendom fullt ut skulle betale kostnadene for anlegg, drift og vedlikehold av alle offentlige vann- og kloakkanlegg. Anlegg som skyldtes hensynet til "regionale interesser" skulle imidlertid, ifølge forslaget, finansieres med bidrag fra staten. De refusjonsbestemmelser man til da hadde hatt i bygningsloven av 1965 ble forslått opphevet.

Den 29. september 1971 arrangerte Vannforeningen et møte om disse forslagene. Finansrådmann Gunnar Reegård fra Bærum mente man burde skille mellom vannverk og avløpsanlegg. Han var også betenkt når det gjaldt den øremerking av midler ordningen innebar. For sanering av anlegg i eldre bebyggelse ville han skrive ut ekstraordinær skatt, for eksempel over en 10-årsperiode. Siv. ing. Arne Sverdrup fra Norges Industriforbund mente at den foreslåtte statsstøtteordning for industrien ikke var tilstrekkelig. Utgiftene burde også ifølge Sverdrup fordeles over ti år heller enn de foreslåtte fem.

Norsk språkråd og Pål Tyldum

Den 15. januar 1972 ble prinsesse Margrethe av Danmark utropt til dronning Margrethe II av Danmark. Da var det 560 år siden sist Danmark ble regjert av en dronning.

Norsk språkråd ble konstituert 1. februar, og 10. februar vant Pål Tyldum 50 km langrenn under vinter-OL i Sapporo foran Magne Myrmo og med Reidar Hjermstad på fjerdeplass. Man må

helt tilbake til 1924 for å finne en lignende norsk triumf.

Kilder

Bjørnsen, Bjørn. *Norge etter 1945*. JW. Cappelen's Forlag 1975.

Bylterud, Arne. "Plantevernmidler – forbruk og forurensning". *VANN nr 4 1971*.
Låg, Jul. "Noen resultater fra norsk jordbunnforskning av interesse ved vurdering av naturforurensning". *VANN nr 4 1971*.

Rognerud, Bengt. "Undersøkelser over avrenningsforhold og vannkvaliteter i små nedbørfelt". *VANN nr 4 1971*.

Vann nr 4 1971, usignert: "Innstilling om finansiering for utbygging av vann- og kloakkanlegg m.v."

Uhlen, Gotfred. "Vannforurensning fra dyrket mark". *VANN nr 4 1971*.

Hvem Hva Hvor 1973. Chr. Schibsteds Forlag, Oslo 1972.